Attestaziun dal dretg da votar

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Bundeskanzlei BK
Chancellerie fédérale ChF
Cancelleria federale CaF
Chanzlia federala ChF

En collavuraziun cun la Conferenza svizra
dals chanceliers chantunals

Impressum

Editura
Chanzlia federala, Secziun dals dretgs politics

Concept e realisaziun
Chanzlia federala, Secziun dals dretgs politics

Text
Chanzlia federala, Secziun dals dretgs politics

Grafica ed illustraziun da la cuverta
Jan Indermühle, Berna

3. ediziun, avrigl 2026

Cuntegn

Introducziun 4

1 **Integritad da las rimnadas da suttascripziuns** 6

2 **Il factur temp** 8

3 **Suttascripziuns valaivlas e nunvalaivlas** 12

4 **Cas spezials** 18

5 **L’attestaziun** 20

6 **Glista da controlla e meds auxiliars** 26

7 **Basas giuridicas** 30

Introducziun

Permetter d’exercitar la democrazia directa …
Ils dretgs dal pievel èn il fundament da nossa democrazia directa. Lur access nunbirocratic permetta a tut las burgaisas ed a tut ils burgais da participar en moda activa a la vita politica. Quai rinforza la confidenza en il stadi e la Svizra daventa uschia ina democrazia viva. Grazia a la contribuziun da bleras acturas ed acturs èsi pussaivel da far valair ils dretgs dal pievel. Las vischnancas giogan qua ina rolla centrala: Ellas procuran ch’il dretg da votar vegnia attestà correctamain e che la participaziun politica saja uschia garantida.

… e preservar la confidenza
L’access nunbirocratic als dretgs dal pievel ed il sistem da rimnada e da controlla actual per ils referendums federals e las iniziativas federalas dal pievel èn da princip sa cumprovads. Las vischnancas prestan qua ina contribuziun impurtanta cun applitgar en moda sistematica las reglas da l’attestaziun dal dretg da votar e cun reagir svelt en cas da singularitads. Uschia garanteschan ellas la confidenza en ils process da la democrazia directa.

La broschura «Attestaziun dal dretg da votar» è sa cumprovada sco med auxiliar e mussavia per ils posts che mainan ils registers electorals. Er questa versiun reelavurada explitga las reglas da l’attestaziun dal dretg da votar e cuntegna glistas da controlla ch’As gidan a mantegnair la survista ed ad attestar en moda correcta er cas spezials. Ultra da quai mussa ella, co ch’igl è da proceder tar in suspect da falsificaziun ed autras singularitads en connex cun las suttascripziuns rimnadas.

In’attestaziun correcta rinforza la confidenza en ils process da la democrazia directa – e contribuescha a medem temp a lur protecziun.

Viktor Rossi

Chancelier federal

Danielle Gagnaux-Morel

Presidenta da la Conferenza svizra
dals chanceliers chantunals

1

Integritad da las rimnadas da suttascripziuns

Da tge sa tracti?
Per referendums federals ed iniziativas federalas dal pievel èsi d'impurtanza centrala che l'integritad da la rimnada da suttascripziuns vegnia garantida. Quai vul dir che irregularitads en connex cun las suttascripziuns rimnadas vegnan identifitgadas e che las autoritads reageschan uschè svelt sco pussaivel.

Sco post che maina il register electoral avais Vus ina rolla centrala: En il rom da l'attestaziun dal dretg da votar essas Vus l'emprima instanza che verifitgescha las glistas da suttascripziuns. Tar las controllas enconuschais Vus segns d'eventualas sfalsificaziuns u autras singularitads (p.ex. rimnada da suttascripziuns senza mandat dal comité). En tals cas èsi fitg impurtant d'agir immediatamain.

En cas da dubi: sclerir
Avais Vus constatà insatge insolit en connex cun tschertas suttascripziuns? Avais Vus per exempel dubis, ch'ina persuna haja propi suttascrit in referendum u ina iniziativa dal pievel?

En tals cas vegni recumandà da far **agens scleriments**. Las pussaivladads varieschan natiralmain tut tenor la citad u la vischnanca. Igl è surtut pussaivel da dumandar directamain la persuna pertutgada, sch'ella haja propi suttascrit il referendum u l'iniziativa dal pievel. Per in'emprima cumparegliaziun simpla da las scrittiras pudais Vus er consultar auters documents ch'èn disponibels tar la vischnanca; las disposiziuns da la protecziun da datas correspundentas ston natiralmain vegnir observadas.

Da princip duessan tals scleriments vegnir fatgs mo en clers cas da dubi. En quest connex èsi d'agir cun la sensibilitad necessaria.

Resguardai per plaschair che tals scleriments pon esser emprims indizis per eventualas irregularitads. Singularitads stuais Vus en mintga cas **communitgar** a la Chanzlia federala. Uschia pon vegnir fatgs ulteriurs scleriments.

Infurmaziuns supplementaras sco er recumandaziuns chattais Vus en il mussavia «Scleriments tar persunas cun dretg da votar» sut *bk.admin.ch/wegleitung*. Quest mussavia n'è betg ina instrucziun u ina glista da controlla, mabain mo in **agid**.

Far in'annunzia
Sche Vus constatais insatge dubius u insolit tar las controllas da suttascripziuns, **annunziai quai per plaschair immediatamain a la Chanzlia federala cun il formular d'annunzia online** sut *bk.admin.ch/form-sign-ini-ref*.

Sche Vus avais gia fatg agens scleriments, annunziai per plaschair las infurmaziuns correspundentas cun il formular.

Questas annunzias permettan a la Chanzlia federala da survegnir in maletg cumplet ed actual da la situaziun. Ella vegn a contactar immediatamain il post che ha fatg l'annunzia per sclerir l'ulteriur proceder.

Ulteriuras infurmaziuns en chaussa chattais Vus sin pagina 15.

Ulteriuras pussaivladads d'agir da las vischnancas
Las vischnancas pon er far ina denunzia penala pervia da corrupziun electorala tenor l'art. 281 u pervia da falsificaziun dals resultats electorals tenor l'art. 282 dal Cudesch penal.

Mussavia «Scleriments tar persunas cun dretg da votar»

bk.admin.ch/wegleitung

Annunziar cas da suspect e singularitads cun il formular

bk.admin.ch/form-sign-ini-ref

2

Il factur temp

Liquidar subit - trametter enavos immediatamain

Apaina che las glistas da suttascripziuns èn arrivadas, ston ellas vegnir attestadas e tramessas enavos **immediatamain** al speditur.

Attenziun: Betg mo il comité ha da princip il dretg d'inoltrar glistas, mabain er **mintga persuna cun dretg da votar**. Ultra da quai pon ils comités **incumbensar terzs** da rimnar suttascripziuns u da procurar per las attestaziuns dal dretg da votar.

Las glistas ston mintgamai vegnir tramessas enavos al **speditur** respectiv. Sin instrucziun explicita dal chantun u da la Chanzlia federala èsi, en singuls cas, pussaivel da divergiar da questa regla.

Faschai per plaschair attenziun d'inditgar il **speditur correct**, cura che Vus tramettais enavos las glistas. Gist tar referendums facultativs pon plirs comités rimnar suttascripziuns a medem temp.

Sche Vus avais **dubis**, ch'il speditur da las suttascripziuns **ageschia en l'interess dal comité u da las sutsegnadras e dals sutsegnaders**, annunziai quai per plaschair subit cun il **formular d'annunzia** (guardar pagina 15).

Avais Vus **survegnì per sbagl glistas da suttascripziuns** ch'ina **autra vischnanca** stuess **controllar**? Vus pudais ubain trametter quellas directamain vinavant a la vischnanca cumpetenta ubain las returnar al speditur cun in avis correspundent.

Bul d'entrada / annotaziun d'entrada

Apaina ch'ils uffizis ch'emettan las attestaziuns, survegnan las glistas, muneschan els mintga glista (betg mo la brev accumpagnanta) cun il **bul d'entrada**. Ultra da quai sto la persuna che prenda encunter las glistas, inditgar sia scursanida u far in'annotaziun cumparegliabla. En cas da reclamaziuns u da recurs èsi uschia pussaivel da chattar ora, cura che las glistas èn arrivadas. Quai è er ina protecziun per ils uffizis ch'emettan las attestaziuns.

Las glistas da suttascripziuns retschavidas vegnan **numeradas tras successivamain**, e quai **per mintga collecziun**. I vegn recumandà da far questa numeraziun independentamain d'eventualas numeraziuns ch'il comité ha gia fatg.

Data decisiva da l'attestaziun dal dretg da votar (di da referenza)

La data decisiva (di da referenza) per emetter l'attestaziun dal dretg da votar è il di, che la glista da suttascripziuns vegn *inoltrada* per laschar attestar il dretg da votar: Il dretg da votar sto vegnir attestà a mintga persuna ch'è inscritta quel di en il register electoral. Quai è in ulteriur motiv per munir mintga glista cun in bul d'entrada.

Termins per rimnar suttascripziuns: iniziativas federalas dal pievel e referendums actuals

Per tge iniziativas e per tge referendums vegnan actualmain rimnadas suttascripziuns? E cura scada il termin per rimnar suttascripziuns? Tut las datas ed ils nums corrects da las iniziativas federalas dal pievel e dals referendums federals chattais Vus qua: *bk.admin.ch/volksinitiativen* resp. *bk.admin.ch/referenden*.

Attenziun: Ils comités inditgeschan per part agens termins en lur glistas da suttascripziuns. Quels servan per l'organisaziun interna e n'èn betg da confunder cun ils termins per rimnar suttascripziuns che la Constituziun prevesa.

Sch'i vegn cnap: posta A

Il pli tard trais dis avant la scadenza dal termin uffizial per rimnar suttascripziuns returnan las manadras ed ils manaders dals registers electorals las attestaziuns dal dretg da votar al speditur. Sche las glistas na vegnan betg retratgas, ston ellas vegnir tramessas per **posta A**. Sche Vus vulais esser anc pli segirs, pudais Vus er trametter enavos las glistas da suttascripziuns per **posta A Plus**. Per **posta B** ston las glistas vegnir **tramessas enavos il pli tard 10 dis avant la scadenza dal termin per rimnar suttascripziuns**. Quai èn mo ils termins extrems che ston vegnir observads en mintga cas.

I po dar, che l'uffizi cumpetent survegn anc glistas da suttascripziuns **main che trais dis avant la scadenza dal termin uffizial per rimnar suttascripziuns**. En quest cas ston las attestaziuns en mintga cas vegnir fatgas subit. I vegn cusseglià da trametter enavos las glistas per **posta A Plus**. Sch'i n'è betg pli pussaivel da returnar per posta las suttascripziuns entaifer il termin fixà, pon ins er proponer al speditur da **vegnir per ellas**. En quest cas vegni cusseglià da prender si contact a temp.

Attenziun: I n'è betg permess da consegnar las glistas da suttascripziuns sin via electronica per las laschar attestar. Suttascripziuns obtegnidas sin via electronica n'èn betg da controllar resp. d'attestar, perquai che la Chanzlia federala na po betg considerar quellas sco valaivlas.

Glistas da suttascripziuns ch'entran suenter la scadenza dal termin per rimnar suttascripziuns

Sche Vus survegnis glistas da suttascripziuns per ina iniziativa u in referendum, **suenter ch'il termin per rimnar suttascripziuns è gia scadì**, na stuais Vus emetter nagina attestaziun pli. En tals cas èsi però tant pli impurtant da munir las glistas retschavidas cun il bul d'entrada. Questas glistas ston vegnir conservadas en moda segira fin a la reussida u nunreussida uffiziala e definitiva da l'iniziativa correspundenta u dal referendum correspundent. Suenter ston ellas vegnir destruidas.

Termins per rimnar suttascripziuns, tut las datas sco er ils nums corrects da las iniziativas federalas dal pievel e dals referendums federals

bk.admin.ch/volksinitiativen

bk.admin.ch/referenden

Procedura da l'attestaziun dal dretg da votar

1

Metter il bul d'entrada e numerar la glista

Resguardar ils termins per rimnar las suttascripziuns ed il titel da l'iniziativa dal pievel u dal referendum

2

Far in dossier

Per mintga iniziativa dal pievel u referendum crear in extract u ina datoteca dal register electoral

3

Elavurar immediatamain

Controllar mintga suttascripziun a maun d'in extract dal register electoral actualisà.

Nudar **il dumber** da suttascripziuns **valaivlas, bullar, datar e suttascriver a maun las glistas**

Eventualmain emetter in'attestaziun collectiva (guardar p. 21)

4

Trametter enavos successivamain las attestaziuns al speditur

Trametter enavos **immediatamain** al speditur

Sche necessari returnar las glistas per **posta A** u per **posta A Plus** u laschar vegnir il speditur per las glistas e las laschar quittar

Trametter las glistas per **posta B** il pli tard **10 dis** avant la scadenza dal termin per rimnar suttascripziuns

Impurtant: Portos e taxas na dastgan **betg vegnir mess a quint**

3 Suttascripziuns valaivlas e nunvalaivlas

Sch'ina suttascripziun vegn declerada sco nunvalaivla, è quai ina disposiziun uffiziala che sto vegnir motivada. In'attestaziun correcta è perquai la premissa per la credibladad dals dretgs politics.

Crutschet per suttascripziuns valaivlas

Ina suttascripziun sin ina glista da suttascripziuns è pir valaivla, cura che la vischnanca ha controllà la legalitad da questa suttascripziun ed ha fatg in **crutschet** en il **champ da controlla.**

Cura è ina suttascripziun valaivla?

Tut ils champs d'ina glista da suttascripziuns per ina iniziativa u per in referendum ston esser emplenids. Ils nums, ils prenums e la suttascripziun ston esser scrits **a maun**.

Las suttascripziuns per in referendum federal u ina iniziativa federala dal pievel èn **nunvalaivlas**, sche las **suandantas indicaziuns mancan u n'èn betg** vegnidas **scrittas a maun**:

- Num e prenums
  (per il diever d'inizialas ed ulteriurs cas spezials guardar pagina 18)
- Suttascripziun

Variantas permessas:

- La **data da naschientscha** e l'**adressa** dastgan vegnir emplenidas ora a maun, cun la maschina da scriver u en moda digitala. Ultra da quai dastgan questas indicaziuns vegnir fatgas da terzas persunas.
- **Segns da «dito»** èn permess mo en il champ «adressa da domicil».

Faschond la controlla vesan las manadras ed ils manaders dals registers electorals savens variantas supplementaras tar las lingias da suttascripziun. Problems resultan surtut, sche plirs nums èn vegnids scrits **dal medem maun u d'in maun ester**.

Princip:
Tut las indicaziuns (nums, prenums e suttascripziun) ch'èn vegnidas scrittas cleramain **dal medem maun**, ston da princip vegnir decleradas sco nunvalaivlas. **Ina** suttascripziun sto dentant vegnir attestada, sch'ins po partir dal fatg che almain ina indicaziun saja vegnida scritta d'agen maun (p.ex. sch'ina persuna ha emplenì ora la glista da suttascripziuns per sasezza e per las commembras ed ils commembers da sia famiglia).

Regulaziun speziala per persunas che na san betg scriver

In'excepziun è l'inscripziun da **persunas cun dretg da votar** che **na san betg scriver**, p.ex. pervia d'in impediment corporal, d'ina malsogna u pervia da restricziuns per motivs da vegliadetgna. Questas persunas suttascrivan in referendum u ina iniziativa dal pievel cun laschar inscriver ina persuna cun dretg da votar lur num e lur prenum, lur data da naschientscha exacta e lur adressa da domicil en la glista da suttascripziuns. La persuna d'agid scriva cun bustabs da stampa ses agen num cun l'agiunta «per incumbensa» en la colonna «suttascripziun» ed agiuntescha là er sia suttascripziun d'agen maun. Per ulteriurs cas spezials guardar pagina 18.

Suttascripziun nunvalaivla: obligaziun da motivaziun

Gist uschè impurtant èsi d'**identifitgar** suttascripziuns **nunvalaivlas** e da **motivar** en il champ da controlla, pertge ch'ellas èn nunvalaivlas. Ils segns curts da las motivaziuns chattais Vus sin la pagina 16.

Per plaschair **betg stritgar tras** las suttascripziuns nunvalaivlas. Uschia facilitais Vus las controllas e las analisas da la Chanzlia federala en cas da singularitads. I basta, sche Vus inditgais mintgamai il segn correspundent per il motiv da la nunvalaivladad.

Las **lingias** ch'èn vegnidas **laschadas vidas** ston percunter vegnir stritgadas tras. Sche per exempel mo duas èn emplenidas ora sin ina glista cun tut en tut tschintg lingias, ston las trais lingias vidas vegnir stritgadas tras.

Attenziun tar suttascripziuns multiplas!
Ina persuna dastga suttascriver mo ina giada ina iniziativa u in referendum. Las suttascripziuns multiplas ston vegnir decleradas sco nunvalaivlas e vegnir marcadas en il champ da controlla cun in «c».

Per identifitgar suttascripziuns multiplas, stuessan ins nudar per mintga iniziativa dal pievel resp. per mintga referendum, tge persunas che han gia suttascrit la dumonda.

Attenziun: In **privel spezial** per suttascripziuns multiplas è avant maun, sche **plirs comités** han lantschà il referendum cunter il medem relasch. En in tal cas pon esser en circulaziun glistas da suttascripziuns concepidas en moda dal tuttafatg differenta per il medem referendum. Da princip èn ils comités libers da dar er agens titels a las glistas. Decisiv è però adina il titel uffizial da la lescha u dal conclus, cunter il qual sa drizza il referendum (p.ex. Lescha federala dals / conclus federal dals …). Quest titel sto vegnir inditgà sin las glistas. Per evitar confusiuns ed uschia suttascripziuns multiplas betg identifitgadas cussegliain nus d'inditgar ils referendums mintgamai cun lur titels uffizials en las bancas da datas.

Obligaziun da tegnair en salv

Ils documents, sco stampats dal register electoral ch'èn vegnids elavurads u datotecas, èn da tegnair sut clav e dastgan vegnir **destruids pir suenter la reussida u nunreussida uffiziala da l'iniziativa u dal referendum inoltrà**. Las datas ston er vegnir stizzadas, sch'il termin per rimnar suttascripziuns scada, senza ch'i saja vegnì inoltrà ina iniziativa u in referendum, pia sche l'iniziativa u il referendum na reussescha betg. Per questa elavuraziun da datas valan e ston vegnir resguardadas las disposiziuns chantunalas davart la protecziun da datas.

Igl è da guardar che las datas vegnian destruidas resp. stizzadas **en moda irreversibla**. Tar las datas digitalas ston vegnir nizzegiadas las pussaivladads da la software correspundenta. Tar las datas fisicas (en spezial stampats) vegni cusseglià da las manizzar ed eliminar en moda professiunala.

Las iniziativas federalas dal pievel ed ils referendums federals reussids e betg reussids chattais Vus qua: *bk.admin.ch/volksinitiativen* resp. *bk.admin.ch/referenden*. Questas infurmaziuns vegnan er publitgadas en il Fegl uffizial federal.

Dretg d'obtegnair infurmaziuns

L'elavuraziun da datas en il rom da l'attestaziun dal dretg da votar è suttamessa al dretg chantunal davart la protecziun da datas. Sin basa da questas disposiziuns pon las persunas cun dretg da votar far diever da lur **dretg d'obtegnair infurmaziuns** e pretender dal post responsabel per il register electoral infurmaziuns davart las iniziativas u ils referendums ch'ellas han suttascrit. Sch'ina persuna dumonda pia, sch'ella è gia registrada en Voss sistem sco sutsegnadra d'ina tscherta iniziativa u d'in tschert referendum, **sto il post furnir questas infurmaziuns**.

Iniziativas dal pievel e referendums reussids e betg reussids

bk.admin.ch/volksinitiativen

bk.admin.ch/referenden

Cas da suspect e singularitads

Annunziar cas da suspect e singularitads
Sche Vus remartgais insatge suspectus u singular en il rom da las attestaziuns dal dretg da votar, faschai sco adina Vossas controllas (inclusiv l'indicaziun dals motivs da nunvalaivladad) ed annunziai svelt il cas a la Chanzlia federala cun il **formular d'annunzia online**: *bk.admin.ch/form-sign-ini-ref*.

Tegnai en salv las glistas da suttascripziuns pertutgadas. La Chanzlia federala As vegn a contactar uschè svelt sco pussaivel per As cussegliar davart l'ulteriur proceder.

Eventuals cas da suspect èn:
- Ina cumulaziun d'indicaziuns cun la medema scrittira u cun ina scrittira fitg sumeglianta (d)
- Bleras suttascripziuns multiplas (c)
- Ina cumulaziun da suttascripziuns da persunas ch'èn idas davent u ch'èn mortas (f3 resp. f4)
- Bleras persunas betg identifitgablas (b)
- Ina cumulaziun da faussas datas da naschientscha (h)
- Adina puspè n'èn il num, il prenum e/u la suttascripziun betg scrits a maun (e)
- Sbagls ortografics suspectus, p.ex. tar il num u l'adressa

Quai èn mo exempels. Il formular d'annunzia è structurà uschia, che Vus pudais descriver Voss cas concret. Vus pudais er annunziar chaussas suspectusas che Vus avais remartgà independentamain da las glistas da suttascripziuns (p.ex. suspect da rimnada da suttascripziuns senza incumbensa dal comité).

Ulteriuras infurmaziuns davart il formular d'annunzia chattais Vus en il **mussavia**: *bk.admin.ch/form-sign-ini-ref*

Segns unitars per motivaziuns curtas che valan en l'entira Svizra:

a. illegibel
b. betg identifitgabel
c. suttascrit pliras giadas
d. da medem maun
e. num e/u prenums e/u suttascripziun betg d'agen maun
f. betg en il register electoral - per plaschair motivar en moda pli detagliada cun:
  f1. nagin dretg da votar en chaussas federalas (p.ex. perquai ch'il dretg da burgais svizzer manca)
  f2. minoren
  f3. betg domicilià en la vischnanca (ì davent)
  f4. mort
  f5. mandat preventiv (art. 360 ss. CCS) u sut curatella cumplessiva (art. 398 CCS)
  f6. la sutsegnadra u il sutsegnader n'ha il mument da l'attestaziun nagin dretg da votar en Vossa vischnanca, malgrà ch'ella u el è domicilià là (p.ex. dimora durant l'emna)
g. la suttascripziun d'agen maun manca
h. faussa data da naschientscha
i. la suttascripziun era stritgada gia, cura che la glista è vegnida inoltrada a la vischnanca

Explicaziuns supplementaras davart tscherts codes

Resguardai per plaschair ils **cas spezials** (p.ex. adressas u datas da naschientscha inexactas, inizialas u midada d'abitaziun entaifer la vischnanca) sin la pagina 18.

a. La scrittira na po betg vegnir decifrada ed uschia na po la persuna sutsegnadra betg vegnir identifitgada (senza dubi).

b. La persuna sutsegnadra na po betg vegnir identifitgada (senza dubi), p.ex. perquai che l'adressa n'è betg correcta u manca dal tuttafatg.

c. Ina persuna ha gia suttascrit l'iniziativa u il referendum. Per mintga iniziativa u referendum vegn mo l'emprima suttascripziun quintada sco valaivla.

d. Tar intginas indicaziuns sin ina glista da suttascripziuns u sin pliras glistas da suttascripziuns è la scrittira cleramain la medema.

e. Il num, il prenum e/u la suttascripziun n'èn betg scrits a maun, p.ex. perquai ch'els èn vegnids emplenids ora cun la maschina da scriver u en moda digitala. Quest code vala er, sche segns da «dito» vegnan duvrads per ils nums.

f. Betg en il register electoral:
  f1. La persuna sutsegnadra n'ha betg il dretg da votar en chaussas federalas - quai è surtut il cas per persunas che na disponan betg dal dretg da burgais svizzer.
  f3. La persuna sutsegnadra n'è betg (pli) domiciliada en Vossa vischnanca, p.ex. perquai ch'ella è ida davent avant il di da referenza (bul d'entrada, guardar paginas 8 e 9).
  f5. Per la persuna sutsegnadra è avant maun in mandat preventiv validà (art. 360 ss. CCS) pervia d'ina inabilitad da giuditgar, u ella è sut curatella cumplessiva (art. 398 CCS).
  f6. La persuna sutsegnadra è bain annunziada en Vossa vischnanca, ma ella n'ha betg il dretg da votar. Quai è tipic en cas d'in domicil accessoric (dimora durant l'emna).

g. Las indicaziuns davart la persuna èn bain emplenidas ora, ma la suttascripziun manca.

i. La suttascripziun è gia stritgada tras, cura che la vischnanca survegn la glista.

4 Cas spezials

Indicaziuns inexactas da la data da naschientscha u da l'adressa
Per regla na sto betg mo l'onn da naschientscha vegnir inditgà sin la glista da suttascripziuns, mabain er la **data da naschientscha exacta**. Sche quai na vegn betg fatg, è la suttascripziun da princip nunvalaivla. Da questa regla èsi pussaivel da divergiar, sch'igl è senza dubi segir, che la suttascripziun è propi da la persuna cun dretg da votar. Sche la **data da naschientscha** n'è **betg correcta**, sto la suttascripziun vegnir valitada sco **nunvalaivla**.

Il medem vala da princip er per las indicaziuns davart l'**adressa**: Ella sto vegnir inditgada en moda **cumpletta** (via e numer da chasa) e **correcta**. Il dretg da votar po dentant vegnir attestà, sche mo il numer da chasa u ina part da quel manca (p.ex. 17 enstagl da 17A) e sche la persuna po vegnir identifitgada senza dubi e senza gronds sforzs.

Co tractar las inizialas ed ils nums usitads?
Da princip ston vegnir inditgads ils prenums ed ils nums da famiglia cumplets. Sche la persuna po vegnir identifitgada senza dubi e senza gronds sforzs, sto il dretg da votar vegnir attestà er, sche **nums usitads** vegnan inditgads (p.ex. Heidi Meyer enstagl dad Adelheid Meyer).

Percunter, sche mo las **inizialas** vegnan inditgadas (p.ex. A. Meyer), sto la suttascripziun vegnir declerada sco nunvalaivla (code: e).

Cas da famiglia
I po per exempel dar, ch'ina persuna emplenescha ora la glista da suttascripziuns per las commembras ed ils commembers da sia famiglia u per sias cunabitantas e ses cunabitants. Da princip ston tut questas suttascripziuns vegnir decleradas sco nunvalaivlas (code: d). Dentant, sche Vus supponis che almain ina da questas suttascripziuns è vegnida scritta d'agen maun, stuais Vus attestar **ina suttascripziun**.

Midada entaifer la vischnanca e midadas dal num
Sch'ina persuna cun dretg da votar ha **fatg midada entaifer Vossa vischnanca**, suenter ch'ella ha suttascrit ina iniziativa u in referendum, e sche la persuna po vegnir identifitgada senza dubi, sto il dretg da votar vegnir attestà.

Il medem princip vala per **midadas dal num**: Sch'ina persuna ha en il fratemp maridà u midà uffizialmain per auters motivs il prenum u il num da famiglia e sch'ella po vegnir identifitgada senza dubi, pudais Vus attestar il dretg da votar.

Sin las glistas da suttascripziuns na stuais Vus far naginas correcturas.

Fusiuns da vischnancas
Qua stoi vegnir evità, che la medema persuna suttascrivia dapli ch'ina giada ina iniziativa u in referendum. Il meglier è, sche mintga vischnanca ch'è participada a la fusiun, creescha ina datoteca per mintga iniziativa e per mintga referendum e stritga mintgamai ils nums da las sutsegnadras e dals sutsegnaders en tala. Suenter la fusiun pon questas datas vegnir cumparegliadas.

Svizras e Svizzers a l'exteriur
Er Svizras e Svizzers a l'exteriur pon suttascriver in referendum federal u ina iniziativa federala dal pievel. En la colonna «adressa» scrivan els l'adressa dal domicil a l'**exteriur** (inclusiv il numer postal, il lieu da domicil ed il stadi da domicil) ed empleneschan las **rubricas «chantun, numer postal, vischnanca» cun las indicaziuns davart lur vischnanca da votaziun svizra**. L'adressa dal domicil a l'exteriur en la colonna «adressa» mussa pia a la manadra u al manader dal register electoral, che la sutsegnadra u il sutsegnader è da tschertgar en il register electoral spezial da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur. Tut tenor il chantun sa chatta quest register tar la vischnanca sezza u è centralisà en la chapitala chantunala u schizunt tar l'administraziun chantunala. En quest cas sto la glista da suttascripziuns vegnir transmessa, per l'attestaziun, al post cumpetent per il register electoral centralisà da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur. Sche la sutsegnadra u il sutsegnader na figurescha dentant betg en il **register electoral da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur**, sto la suttascripziun vegnir declerada sco nunvalaivla.

Glistas d'iniziativa rumantschas
En il contact cun persunas rumantschas è er il rumantsch lingua uffiziala da la Confederaziun, ed uschia èsi er permess da rimnar en rumantsch suttascripziuns per iniziativas federalas dal pievel. Sin giavisch dal comité d'iniziativa vegnan las iniziativas dal pievel translatadas en rumantsch. Quai è plitost darar il cas. Il text rumantsch da l'iniziativa vegn publitgà en il Fegl uffizial federal tudestg.

Inditgar atgnas correcturas
Sch'ina vischnanca sto curreger sias emprimas indicaziuns davart l'attestaziun dal dretg da votar (p.ex. declerar ina suttascripziun sco nunvalaivla), sto ella inditgar quai en moda clera ed uffiziala. La persuna cumpetenta po precisar la correctura a maun, suttascriver e metter in bul uffizial u l'abreviaziun.

5

L'attestaziun

L'attestaziun è la disposiziun uffiziala davart il dumber da suttascripziuns valaivlas sin mintga glista da suttascripziuns. Perquai dovri en mintga cas il **bul uffizial**, la **data** e la **suttascripziun d'agen maun da la persuna d'uffizi**. En cas d'in grond dumber da glistas èsi er pussaivel d'emetter attestaziuns collectivas.

L'uffizi cumpetent decida, tgi che fa l'attestaziun (p.ex. chanzlista u chanzlist communal, referendaria u referendari da la controlla d'abitants).

Attestaziun per glista da suttascripziuns

Ina suttascripziun è attestada, sch'il champ da controlla è emplenì. Uschia vegnan las glistas da suttascripziuns attestadas correctamain.

1. Il **dumber da suttascripziuns valaivlas** per mintga glista vegn scrit sin la glista da suttascripziuns en la lingia ch'è previsa per quest intent.

2. Cun la **suttascripziun d'agen maun** attesta la persuna d'uffizi che la controlla è vegnida fatga.

> **Attenziun: Nagins buls da facsimile e naginas suttascripziuns electronicas** – uschiglio daventan tut las suttascripziuns da questa glista nunvalaivlas sin donn e cust dal comité.

3. Il **bul uffizial** da l'uffizi è obligatoric. Sch'in bul uffizial n'è betg disponibel, sto la funcziun uffiziala vegnir agiuntada a maun a la suttascripziun d'agen maun.

4. Il lieu e la **data** da l'attestaziun dal dretg da votar vegnan scrits sin la glista.

Segirezza per la vischnanca

Fin a la reussida u nunreussida uffiziala e definitiva ston tut las attestaziuns dal dretg da votar ch'èn vegnidas emessas per l'iniziativa correspundenta u per il referendum correspundent, restar protocolladas (per las suttascripziuns multiplas guardar pagina 14).

Attestaziun collectiva

Sche pliras glistas ston vegnir attestadas, po vegnir emessa in'**attestaziun collectiva**. Quai **facilitescha** la **lavur** da la manadra u dal manader dal register electoral, perquai ch'il bul uffizial e la suttascripziun d'agen maun da la persuna ch'emetta las attestaziuns, na ston betg vegnir mess sin mintga singula glista.

Attestaziuns collectivas per mo ina u duas glistas da suttascripziuns èn percunter main adattadas.

Brev accumpagnanta

Per ch'in grond dumber da suttascripziuns na daventia betg tuttenina nunvalaivel, ston - tar l'emissiun da l'attestaziun collectiva - vegnir observadas **prescripziuns formalas severas** en ina brev accumpagnanta.

1. In'attestaziun collectiva vegn emessa en ina brev accumpagnanta che cuntegna il **chau da brev da la vischnanca. La brev dal comité n'è betg adattada per quest intent.**
2. Tar l'**object** ston figurar il **titel correct e cumplet** da l'iniziativa federala dal pievel u dal referendum federal sco er la data da la publicaziun en il Fegl uffizial federal. Tar referendums sto ultra da quai vegnir inditgada la data dal conclus da l'Assamblea federala.
3. L'attestaziun collectiva cuntegna:
   - **ils numers da las glistas da suttascripziuns pertutgadas** (guardar pagina 23)
   - **il dumber da suttascripziuns valaivlas e nunvalaivlas**
   - **la suttascripziun d'agen maun da la persuna d'uffizi**
   - **il bul uffizial**
   - **la data**

Formulars uffizials per las attestaziuns collectivas pon vegnir chargiads giu qua: *bk.admin.ch/vorlagen*

> **Attenziun:** Er tar las attestaziuns collectivas sto vegnir **controllada mintga inscripziun da mintga glista**. Sch'il dretg da votar vegn attestà, sto quai mintgamai vegnir inditgà cun in crutschet en il champ da controlla. Sch'il dretg da votar na vegn betg attestà, sto vegnir mess il segn curt per la motivaziun respectiva.

Formulars uffizials per las attestaziuns collectivas

bk.admin.ch/vorlagen

Model d'ina attestaziun collectiva correcta:

Vischnanca da …….. (chau da la brev)

Attestaziun collectiva

Concerna: Iniziativa federala dal pievel
« ..... »
(Titel da l'iniziativa federala dal pievel e data da sia publicaziun en il Fegl uffizial federal)

u

Referendum cunter la Lescha federala / cunter la midada dals ..... **da la Lescha federala dals** ..... **davart** .....
.....
(Inditgar la designaziun exacta dal relasch sco er la data dal conclus da l'Assamblea federala; cumplettar sutvart la data da la publicaziun en il Fegl uffizial federal)

Sa basond sin l'artitgel 62 alinea 4 e sin l'artitgel 70 da la Lescha federala dals 17 da december 1976 davart ils dretgs politics, sin l'artitgel 19 alinea 3 da l'Ordinaziun dals 24 da matg 1978 davart ils dretgs politics sco er sin las directivas da la Chanzlia federala dals 27 da zercladur 1978 attesta l'uffizi cumpetent da la vischnanca numnada qua survart, che las ..... (dumber) glistas da suttascripziuns agiuntadas cun ils numers ..... fin ..... cuntegnan totalmain ..... (dumber) suttascripziuns valaivlas e ..... (dumber) suttascripziuns nunvalaivlas da burgaisas e burgais che han il dretg da votar en chaussas federalas e ch'exerciteschan qua lur dretgs politics.

Bul uffizial: ……

La persuna d'uffizi ch'è cumpetenta per l'attestaziun:
Suttascripziun d'agen maun: .....
Funcziun uffiziala: .....
Lieu: .....
Data: .....

Numerar las glistas
Las **glistas da suttascripziuns vegnan numeradas tras successivamain per mintga collecziun**. I vegn cusseglià da far questa numeraziun, independentamain d'ina eventuala numeraziun ch'il comité ha gia fatg. Uschia èsi cler, tge attestaziun collectiva che tutga tar tge suttascripziuns.

Liar ensemen bain - sche necessari cun corda
La brev accumpagnanta e las glistas da suttascripziuns ston vegnir liadas ensemen bain. L'attestaziun collectiva **è sisum** e vegn liada ensemen cun las **glistas** cun agid d'**agraffas**, d'ina **corda** sco tar pachets, d'in **plumbadi** u d'ina **sigillaziun**. Ils «pachets» liads uschia na dastgan betg dar dapart durant il transport, uschiglio pudessan numerusas suttascripziuns daventar nunvalaivlas.

Tegnair en salv copias
Da mintga brev accumpagnanta da las attestaziuns collectivas sto vegnir fatga ina copia. Quella sto vegnir tegnida en salv fin a la reussida u nunreussida uffiziala e definitiva da l'iniziativa correspundenta u dal referendum correspundent. Quest proceder serva er sco protecziun per la vischnanca, sch'in cas avess da vegnir tratg davant dretgira.

Il pli impurtant curt e concis

- Sco emprim ston ins munir la glista da suttascripziuns cun in bul cun la data d'entrada.
- Far in'atgna glista separada u in'atgna datoteca dal register electoral per mintga iniziativa dal pievel e per mintga referendum.
- La glista da suttascripziuns sto ademplir tut las pretensiuns da la lescha.

MODEL DA LA GLISTA DA SUTTASCRIPZIUNS PER INA INIZIATIVA FEDERALA DAL PIEVEL

Publitgada en il Fegl uffizial federal ils .....

Sa basond sin ils artitgels 34, 136, 139 e 194 da la Constituziun federala e sin la Lescha federala dals 17 da december 1976 davart ils dretgs politics (art. 68 ss.) fan las burgaisas ed ils burgais svizzers sutsegnads cun dretg da votar la suandanta dumonda:

La Constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999 vegn midada sco suonda:

Art. ...

.....
.....
.....
.....
.....

[1] .....
.....
.....
.....

[2] .....
.....
.....
.....
.....

Disposiziuns transitoricas (art. 197)

.....
.....
.....
.....
.....

[3] .....
.....
.....
.....
.....

[4] .....
.....

Sin questa glista pon suttascriver mo persunas cun dretg da votar che abitan en la vischnanca politica menziunada. Las burgaisas ed ils burgais che sustegnan la dumonda, ston confermar quai cun lur suttascripziun d'agen maun.
Tgi che corrumpa u sa lascha corrumper tar ina rimnada da suttascripziuns u tgi che falsifitgescha il resultat d'ina rimnada da suttascripziuns per ina iniziativa u in referendum, vegn chastià - tenor l'art. 281 resp. l'art. 282 dal Cudesch penal - cun in chasti da detenziun da fin trais onns u cun in chasti pecuniar.

Chantun		NP	Vischnanca politica		
Nr.	Num/prenums (scrit d'agen maun e, sche pussaivel, cun bustabs da stampa)	Data da nasch (di/mais/onn)	Adressa da domicil (via e numer da chasa)	Suttascripziun d'agen maun	Controlla (laschar vid)
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

Il comité d'iniziativa che sa cumpona da las auturas e dals auturs qua sutvart, ha il dretg da retrair senza resalva questa iniziativa dal pievel sin basa da la maioritad absoluta da sias commembras e da ses commembers cun dretg da votar. .....[nums ed adressa exacta d'almain set e da maximalmain 27 persunas cun dretg da votar]

La persuna d'uffizi sutsegnada attesta che las ..... (dumber) sutsegnadras e sutsegnaders da l'iniziativa dal pievel numnads qua survart han il dretg da votar en chaussas federalas ed exerciteschan lur dretgs politics en la vischnanca menziunada.

Lieu: _____ Suttascripziun d'agen maun: _____

Data: _____ Funcziun uffiziala: _____

Bul uffizial u bul da la vischnanca:

La glista emplenida cumplettamain u per part sto vegnir tramessa enavos fin il pli tard ils ..... al comité d'iniziativa: ..... [adressa], che vegn a procurar per l'attestaziun dal dretg da votar.

Ulteriuras glistas da suttascripziuns pon vegnir empustadas tar .....

Segns per motivaziuns curtas

a. illegibel
b. betg identifitgabel
c. suttascrit pliras giadas
d. da medem maun
e. num e/u prenums e/u suttascripziun betg d'agen maun
f. betg en il register electoral - per plaschair motivar en moda pli detagliada cun:
   - f1. nagin dretg da votar en chaussas federalas (p.ex. perquai ch'il dretg da burgais svizzer manca)
   - f2. minoren
   - f3. betg domicilià en la vischnanca (i davent)
   - f4. mort
   - f5. mandat preventiv (art. 360 ss. CCS) u sut curatella cumplessiva (art. 398 CCS)
   - f6. la sutsegnadra u il sutsegnader n'ha il mument da l'attestaziun nagin dretg da votar en Vossa vischnanca, malgrà ch'ella u el è domicilià là (p.ex. dimora durant l'emna)
g. la suttascripziun d'agen maun manca
h. faussa data da naschientscha
i. la suttascripziun era stritgada gia, cura che la glista è vegnida inoltrada a la vischnanca

Il num ed ils prenums ston esser scrits or; «dito» u virgulettas n'èn **betg lubids**.

Attenziun: Identifitgar suttascripziuns multiplas

Dumber: mo suttascripziuns **valaivlas**

Il num, ils prenums e la suttascripziun èn scrits d'agen maun.

Crutschet u motivaziun per la nunvalaivladad (guardar segns curts per motivaziuns)

Suttascripziun: **d'agen maun**

Bul: **necessari!**

Attenziun tar glistas stgarpadas: La vart davant e la vart davos ston esser cumplettas. Sche elements prescrits legalmain mancan, declera la Chanzlia federala las suttascripziuns sco nunvalaivlas. Questa controlla vegn fatga da la Chanzlia federala.

Controlla finala:
emplenì tut?

6

Glista da controlla e meds auxiliars

Glista da controlla per attestaziuns dal dretg da votar

Temp ed organisaziun

☐	Sin las glistas da suttascripziuns è agiuntà il bul cun la data da recepziun.
☐	Las glistas da suttascripziuns èn vegnidas numeradas da l'unitad administrativa ch'emetta las attestaziuns.

☐	Il termin per rimnar suttascripziuns è sclerì.
☐	Las attestaziuns vegnan liquidadas cuntinuadamain e returnadas immediatamain:
☐	· il pli tard fin 10 dis avant la scadenza: tramessas almain per posta B al speditur u, en cunvegnientscha cun il speditur, preparadas per ch'il speditur possia vegnir sez per las glistas.
☐	· il pli tard 3 dis avant la scadenza: tramessas per posta A u posta A Plus al speditur u, en cunvegnientscha cun il speditur, preparadas per ch'il speditur possia vegnir sez per las glistas.
☐	· main che 3 dis avant la scadenza: en cunvegnientscha cun il speditur, preparadas per ch'il speditur possia vegnir sez per las glistas u returnadas al speditur per posta A Plus.
☐	· sch'il termin per rimnar suttascripziuns è gia scadì: conservar las glistas fin che l'iniziativa dal pievel u il referendum è reussì uffizialmain u n'è betg reussì, e suenter destruir las glistas.

☐	Per mintga referendum e per mintga iniziativa dal pievel datti mintgamai in'atgna datoteca.
☐	Sche necessari avrir da nov.
☐	Controlla da suttascripziuns multiplas.

Controlla da las suttascripziuns

☐	Èn emplenids tut ils champs da controlla?	
☐	Tar suttascripziuns valaivlas è mess il crutschet.	· I di da referenza (bul d'entrada, guardar paginas 8 e 9) è la persuna inscritta en il register electoral. · Ils prenums, il num e la suttascripziun èn vegnids agiuntads d'agen maun.
☐	Per suttascripziuns nunvalaivlas vegn inditgà il motiv en il champ da controlla. Sch'ina persuna d'uffizi ha curregì in'atgna notizia, è quai vegnì marcà cleramain. **Singularitads u suspects** èn vegnids annunziads immediatamain sur il **formular d'annunzia online**; las glistas pertutgadas ston per entant vegnir conservadas.	**Segns per motivaziuns curtas** a. illegibel b. betg identifitgabel c. suttascrit pliras giadas d. da medem maun e. num e/u prenums e/u suttascripziun betg d'agen maun f. betg en il register electoral - per plaschair motivar en moda pli detagliada cun: f1. nagin dretg da votar en chaussas federalas (p.ex. perquai ch'il dretg da burgais svizzer manca) f2. minoren f3. betg domicilià en la vischnanca (i davent) f4. mort f5. mandat preventiv (art. 360 ss. CCS) u sut curatella cumplessiva (art. 398 CCS) f6. la sutsegnadra u il sutsegnader n'ha il mument da l'attestaziun nagin dretg da votar en Vossa vischnanca, malgrà ch'ella u el è domicilià là (p.ex. dimora durant l'emna) g. la suttascripziun d'agen maun manca h. faussa data da naschientscha i. la suttascripziun era stritgada gia, cura che la glista è vegnida inoltrada a la vischnanca

Annunziar cas da suspect e singularitads cun il formular

bk.admin.ch/form-sign-ini-ref

Attestaziun da singulas glistas

	Il dumber da suttascripziuns valaivlas è nudà sin la glista da suttascripziuns.
	La suttascripziun d'agen maun è vegnida agiuntada.
	Il bul uffizial u eventualmain la funcziun uffiziala èn vegnids agiuntads.
	Il lieu e la data èn inditgads.

Attestaziun collectiva per pliras glistas

	L'attestaziun collectiva è vegnida emessa sin palpiri da brevs uffizial da la vischnanca ed eventualmain sin in formular da model uffizial.
	Tar l'object figureschan il titel correct e cumplet sco er la data da la publicaziun da l'iniziativa dal pievel u dal referendum en il Fegl uffizial. Tar ils referendums è er inditgada la data dal conclus da l'Assamblea federala.
	Il dumber da suttascripziuns valaivlas e nunvalaivlas è nudà.
	L'attestaziun collectiva è suttascritta d'agen maun.
	Il bul uffizial è vegnì agiuntà.
	La data è inditgada.
	Las glistas da suttascripziuns correspundentas èn numeradas ed ils numers èn inditgads.
	L'attestaziun collectiva e las glistas da suttascripziuns èn liadas ensemen uschia (agraffas, corda, sigillaziun), ch'ellas na dattan betg dapart durant il transport.
	Ina copia da la brev accumpagnanta da l'attestaziun collectiva è vegnida fatga e vegn conservada, fin che l'iniziativa dal pievel u il referendum è reussì uffizialmain u n'è betg reussì.

Meds auxiliars

Ulteriuras infurmaziuns davart il **formular d'annunzia**, il **mussavia per far scleriments tar persunas cun dretg da votar**, ils **formulars uffizials per las attestaziuns collectivas** sco er ulteriurs formulars chattais Vus sin las paginas d'internet ch'èn inditgadas a dretga.

En cas da dumondas gida l'administraziun chantunala u la Chanzlia federala

En cas da dumondas u da problems pon las persunas ch'èn responsablas per las attestaziuns dal dretg da votar, contactar l'uffizi chantunal cumpetent u la Secziun dals dretgs politics da la Chanzlia federala:

E-Mail: spr@bk.admin.ch
Telefon: 058 462 48 02

En cas da dumondas davart **iniziativas e referendums chantunals** stattan ils posts chantunals cumpetents a Vossa disposiziun.

Formular d'annunzia

bk.admin.ch/form-sign-ini-ref

Mussavia per
far scleriments

bk.admin.ch/wegleitung

Formulars

bk.admin.ch/vorlagen

7

SR 161.1
SR 161.11

bk.admin.ch/bpr-vpr

Basas giuridicas

LDP = Lescha federala dals 17 da december 1976 davart ils dretgs politics (CS 161.1)

Art. 60 Glista da suttascripziuns (referendum)
Art. 61 Suttascripziun
Art. 62 Attestaziun dal dretg da votar
Art. 63 Refusa d'attestar il dretg da votar
Art. 68 Glista da suttascripziuns (iniziativa dal pievel)
Art. 70 Disposiziuns cumplementaras

ODP = Ordinaziun dals 24 da matg 1978 davart ils dretgs politics (CS 161.11)

Art. 18*a* Suttascripziun per persunas cun dretg da votar che n'èn betg ablas da scriver
Art. 19 Attestaziun dal dretg da votar
Art. 26 Disposiziuns cumplementaras

bk.admin.ch